

Hilsen ved Kirkemøtets åpning 5. april 2011

Ved Helga Haugland Byfuglien

Den norske kirke er i dag er en evangelisk-luthersk kirke i en økumenisk kontekst. Vi har en arv og en historie å forvalte som vi bærer med oss som en grunnleggende verdi og som er med på å skape vår identitet. Som kirke her og nå står vi i en dagsaktuell sammenheng. Som majoritetskirke påligger det oss et særskilt ansvar for å skape tilhørighet for alle som er medlemmer i Den norske kirke. Det er også med å prege oss og det gir oss impulser til vår selvforståelse.

I spenningen mellom arv og aktualitet at vi lever både som mennesker og som kirke. Mange av oss vil si at nettopp vår lutherske arv gir oss rom for å forholde oss aktivt og engasjert til nye utfordringer. Troen på nåden alene gjør budskapet stadig aktuelt, også i en omskiftelig tid.

Kjernen i vår lutherske kirkeforståelse handler om at det meste ved kirken kan være forskjellig – formet av lokal historie og kultur, og preget av tidens jevne gang. Kirker kan se forskjellig ut i sin organisering, og ordninger kan være ulike. Men ett er nødvendig: Å samle mennesker om evangeliets forkynnelse og sakramentenes forvaltning (CA VII). Med dette som ballast er vårt lutherske kall å være kirke *nå* og *her*.

Dette motiverer oss i den daglige gjerning: Evangeliet i sin kjerne gjelder oss som lever i dag. Vi forvalter ikke et budskap som er utgått på dato. Vi bæres av og bærer med oss det vi selv stoler på: Budskapet om den korsfestede og oppstandne som fremmer forsoning, forståelse og respekt mellom mennesker i dagens samfunn. Ansvar for Guds verden utfordrer oss til nestekjærlighet og solidaritet. Ut fra det folder hele kirkens egenart seg ut. Det krever imidlertid at vi som kirke våger å være der mennesker lever sine liv.

Vi kan ikke legge skjul på at dette til tider kan være vanskelig, til og med smertefullt. Tilpasser vi oss tidsånden med fare for å oppgi troens kjerne, eller fornyer vi våre uttrykksformer ut fra med vårt grunnlag? Vi må hele tiden forholde oss til problemstillinger som knapt eksisterte, hverken på reformasjonstiden eller i urkirken. Og gjentar vi det våre forfedre gjorde, så gjør vi ikke det. Kirken har alltid latt seg utfordre av nåtiden.

Stortinget er i ferd med å gjennomføre den største og mest omfattende endring av Grunnloven siden den ble skrevet for snart to hundre år siden. Blant annet blir Grunnlovens paragraf 2 endret fra å være en konfesjonsparagraf til å bli en verdiparagraf. Statens binding til én bestemt konfesjon, nemlig den lutherske, er ”nå” – i vår tid – problematisk av mange grunner. Vil den nye verdiparagrafen favne bredt nok? Klarer vi å samle oss om felles verdier?

Jeg tror svaret er både ja og nei. Religionspluralisme og sekularisme er ikke mulig å skille fra verdipluralisme. Det norske samfunnet blir mer og mer mangfoldig. Selv om vi

fortsatt kan enes om mye, vil vi i større grad tenke og mene ulikt. Og om vi likevel ender opp med å mene det samme i konkrete saker, vil våre begrunnelser likevel ofte være forskjellige.

Mitt inntrykk er derfor at samtaler om samfunnets verdigrunnlag raskt rettes inn mot hva vi kan kalle prosedyreverdier. Vi kan samles om demokrati, rettsstat, ikke-diskriminering og likebehandling som grunnleggende verdier. Dette er vel og bra, men angir egentlig bare rammeverket for verdier på et annet plan. Formålsparagrafen for barnehage og opplæring folder dette ut med tykkere verdier. Der omtales nestekjærlighet, tilgivelse, solidaritet og menneskeverd. Vi trenger fortsatt å samtale om hva det betyr å leve ut disse og føre de videre til barn og unge. Samfunnets rammeverk er viktig, men fremdeles må vi samtale om hvordan våre verdier kommer til uttrykk og gjøres gjeldende i møte med konkrete, aktuelle utfordringer. Det kan være knyttet til bruk av militærmakt eller medisinsk teknologi eller hvordan vi skal ordne samliv, familie og barneoppdragelse eller sikre miljøet for fremtiden.

Slike samtaler er aldri enkle. Våre verdier er tett knyttet til vår identitet og vår person. De er en del av oss selv, og vi blir derfor engasjert på en sterkere måte når verdier settes under debatt. Det gjør ikke at vi som fellesskap eller enkeltpersoner skal bli tause.

Her har kirken et bidrag å gi og en kompetanse å dele. Forslaget til ny paragraf 2 Grunnloven lyder: ”Værdigrunnlaget forbliver vor kristne og humanistiske Arv”. Det er i grunnen ikke så ulikt vår lutherske tenkning om at det ikke er nødvendig med like ordninger overalt, men at det eksisterer et utgangspunkt som står fast. Våre verdier er resultat av vår historie. Men hva det betyr i dag er ikke uten videre gitt. Vi må tolke, vi må drøfte og vi må ta stilling. Vi skal ta vare på vår arv, men nettopp det gir oss ansvar for mennesker som lider i dag og for urett som begås i dag.

Hele tiden må vi stille spørsmålet: Er kirken der den skal være?

For vi må være *nå* – som kirke, som samfunn og som mennesker.